

Høringsuttalelse fra Låarte sijte (Luru reinbeitedistrikt) - NVEs forslag til nasjonal ramme for vindkraft på land

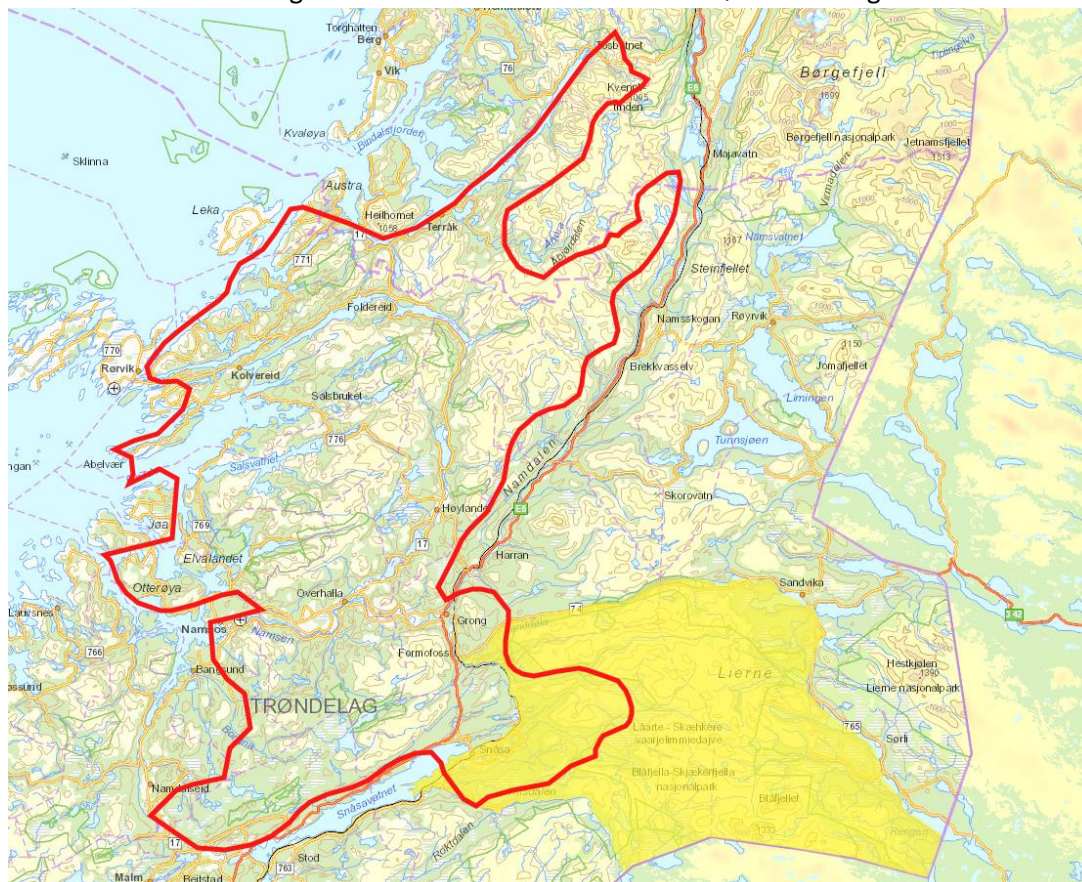
Låarte sijte har mottatt nasjonal ramme for vindkraft på land fra Olje- og Energidepartementet med høringsfrist 1.oktober.

Låarte sijte er sterkt imot etablering av landbasert vindkraft innenfor reinbeitedistriktet. Et vindkraftverk i Låarte sijte vil beslaglegge sentrale reinbeiter og ha stor negativ påvirkning på beitebruk og distriktets driftsmønster og dermed redusere våre rammebetingelser (økte tap og redusert lønnsomhet).

Norge skal legge til rette for at det sørsamiske folk kan sikre og utvikle sitt språk, kultur og samfunnsliv. Landbasert vindkraft, med de indirekte konsekvensene det får for det sørsamiske samfunnet, er derfor i strid med Norges folkerettslige forpliktelser ovenfor den sørsamiske urbefolkningen.

Låarte sijte krever at område Namdal tas ut av nasjonal ramme.

Bilde 1 viser at de vestlige delene av distriktet er direkte berørt av forslaget.

Bilde 1: Rød linje viser utpekt område i nasjonal ramme. Gul markering viser Låarte sijte (www.gislink.no, www.kilden.nibio.no).

Distriktet har et øvre reintall på 2800 rein, fordelt på 6 siidaandeler og 25 reineiere. Distriktet er en driftsgruppe/sijte gjennom hele året. Låarte sijte er et helårsdistrikt med alle sesongbeiter innenfor et avgrenset geografisk område. Distriktet berører 3 kommuner; Lierne, Snåsa og Grong. Som helårsdistrikt er det stor overlapp mellom årstidsbeitene, og så godt som hele distriktet kan benyttes gjennom vintersesongen.

Vinterbeite er minimumsbeite.

Norges forpliktelser for å sikre og utvikle den sør-samiske kulturen

Innledningsvis vil vi gjøre departementet klar over Norges forpliktelser ovenfor den sørsamiske befolkningen og hvordan disse forpliktelsene brytes i praksis gjennom mer landbasert vindkraft.

Norge har gjennom å ratifisere ILO-konvensjonen nr. 169 og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter anerkjent det samiske folk både som urbefolkning og en minoritet i Norge.

Hovedbudskapet fra de internasjonale, folkerettslige forpliktelsene er tatt inn i grunnlovens § 108:

«Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.»

Regjeringen skriver også på sine nettsider at:

«Det er vesentlig for at samene skal kunne bevare sin kultur at de får muligheten til å bevare tilknytningen til landområdene.»

Vi synes også det er meget relevant å nevne departementets [vedtak](#) 11.11.2016 hvor det ikke ble gitt konsesjon til Kalvvatnan vindkraftverk i Namsskogan og Bindal kommuner. Departementet anførte at det ikke var grunnlag til å gi konsesjon, blant annet begrunnet med:

«... betydningen reindriften i dette området har for opprettholdelse og videreføring av den sårbare sørsamiske kulturen og språket»

Området for Kalvvatnan vindkraftverk er for øvrig ikke en del av nasjonal ramme, men nærområdene rundt er tatt med. En merkelig manøver, og det vitner om liten forståelse for reindriftas bruk av sine områder.

Det sørsamiske området i Norge strekker seg fra Saltfjellet i nord til Engerdal i sør. I sør-samisk område er reindrifta bærebjelken som sikrer at språket, tradisjoner og samfunnsliv ivaretas, som grunnlovens § 108 sier at norske myndigheter skal legge til rette for.

Reindrifta er i dag den eneste naturlige arenaen hvor det sørsamiske språket, tradisjonene og kulturen dominerer. Viktige sosiale og tradisjonelle treffpunkt på året er kalvemerkinga midtsommers og slaktinga på høsten. Da samles ikke bare de som er med i den daglige reindriften, men også familie og slekt. Samtidig finnes det i dag ca. **430 sørsamiske reineiere** (Ressursregnskapet 2017/2018, Landbruksdirektoratet).

Sørsamisk språk er sterkt knyttet til naturen, og herunder reindrifta. Reindriftsfaglige ord og uttrykk er derfor en stor del av språkets grunnstamme. Sørsamisk er på Unescos liste over alvorlige truete språk. Det er rundt **1500 personer** på norsk og svensk side som behersker sørsamisk språk i dag.

Tradisjonelt sørsamisk håndverk, duodji, har mye bruk av materialer (bl.a. skinn og horn) fra reinen.

Muligheten for å ivareta språket har blitt bedre, bl.a. gjennom flere tospråklige kommuner og bedre opplæringstilbud. Men en bærekraftig sørsamisk reindrift er fremdeles den beste arenaen for å opprettholde og utvikle språket og kulturen.

Sammenhengen mellom den sørsamiske kulturen og reindrifta tas opp av oss fordi arealinngrep (fritidsboliger, veger, kraftutbygging mv.) i reinbeiteområder er en stor utfordring for reindrifta i de aller fleste reinbeitedistrikt i Norge og et vindkraftverk er kanskje det alvorligste arealinngrepet som kan gjøres i reinbeitene. I forbindelse med konsesjons- og klagebehandlingen av vindkraftprosjektene på Fosen-halvøya, ble det vurdert av både NVE og OED at inngrepene ikke kom i konflikt med Norges folkerettslige forpliktelser ovenfor det sørsamiske folk. Det var innenfor tålegrensen for reindriften.

De to største prosjektene på Fosen, Storheia vindkraftverk og Roan vindkraftverk, har akkurat blitt ferdigstilt. Fovsen Njaarke sijtes (Fosen reinbeitedistrikt) foreløpige erfaringer med disse prosjektene er alt annet beroligende. De vurderer foreløpig at de må redusere reindriften i distriktet med 1/3, dvs. fra 6 til 4 siidaandeler, for å kunne opprettholde en forsvarlig lønnsom drift.

En reduksjon i antall reindriftsutøvere i et distrikt er åpenbart uønsket. Vi gjør departementet oppmerksom på forskjellen i slakteuttak og tap mellom Nord-Trøndelag reinbeiteområde og Nordland og Troms reinbeiteområder. I Nordland og Troms består 17 av 26 reinbeitedistrikt av 3 siidaandeler eller færre. I Nord-Trøndelag er det per i dag ingen distrikt under 4 siidaandeler. Rovviltproblematikken er relativt lik for alle tre reinbeiteområder, så vi tror at mindre arbeidskraft i de mindre distriktene lenger nord kan forklare noe av forskjellen i lønnsomhet og produksjon. Flere andre faktorer som klima og inngrepssituasjonen kan selvsagt også påvirke dette. Men «stordriftsfordelene» i litt større reinbeitedistrikt gjør de mer robuste for uforutsigbare hendelser.

I tillegg gir nok arbeidskraft vellykkete samlinger og bedre tilsyn. Vellykkete samlinger gir flere rein i gjerdet som igjen gir mulighet for et optimalt slakteuttak, forebygger noe av rovvilttapet (jfr. fylkesmannen) og gir mulighet for langsiktig avl.

Tall for produksjon, tap mv. for de ulike reinbeiteområdene fins i ressursregnskapet for reindrifta ([Landbruksdirektoratet](#)).

Dagens reindriftpolitikk har stort fokus på økt produksjon og lønnsomhet i reindriften (Meld.st. 32 2016-2017, meld. st. 9 2011-2012). Dette konkretiseres ved at de fleste tilskuddene til siidaandelene er produksjonsbasert.

Regjeringen fremmet i år også forslag om endringer i reindriftsloven, blant annet i formålsparagrafen. Man ønsket å prioritere økologisk bærekraftig reindrift foran økonomisk og kulturell bærekraft. Kort forklart betyr økologisk bærekraftig reindrift et reintall som er i tråd med det tilgjengelige beitegrunnlaget. Landbasert vindkraft i det samiske reinbeiteområdet er i strid med dette formålet, da det reduserer det tilgjengelige beitegrunnlaget. Endringen ble ikke vedtatt, men det er et tydelig signal om hva nasjonale myndigheter har fokus på.

De politiske målsettingene om økt produksjon og bærekraftig beitebruk er utfordrende nok med dagens rovviltbestander og arealinngrep. Dersom reinbeiteområdene forringes ytterligere gjennom arealkrevende vindkraft sier det seg selv at det blir svært vanskelig å gjennomføre dagens reindriftpolitikk med fokus på en bærekraftig reindrift med god produksjon og lønnsomhet.

Vi mener åpenbart at landbasert vindkraft innenfor det sørsamisk reinbeiteområde er i strid med både Norges folkerettslige forpliktelser og nasjonal reindriftpolitikk.

Distriktets bruk av utpekt område

Område Namdal vil i første rekke berøre høst- og vinterbeiter for distriktet. Men alle årstidsbeiter vil påvirkes av et vindkraftverk innenfor den delen av nasjonal ramme som berører vårt distrikt.

Hele området som berøres av forslaget er høstvinter- og vinterbeite. Høst- og vårbeite berøres delvis direkte, men også indirekte.

Sentralt innenfor området ligger vårt hovedanlegg for slakting på senhøsten/vinteren. Det ligger i Seisjødalen, rett sør for Andorfjellet. Naturlig nok er det derfor høst-, høstvinter- og vinterbeite i tilknytning til gjerdeanlegget. Hovedvinterbeitene er lengst øst i distriktet, mot Sverige, men for å spare disse holdes reinen i vest så lenge beiteforholdene tillater det. Det kan derfor beite mye rein i området Lurudalen- Seisjødalen – Sørfjellet vinteren igjennom. Området er relativt variert med både fjell- og skogsbeite, og gir dermed nødvendig fleksibilitet ved varierende beiteforhold. Området helt i sørvest er som det beskrives i Fylkesmannens analyse noe mindre brukt, men er viktig som et alternativt beite vinterstid. Dette er skogsbeite med myr og noe snaufjell.

Fleksibilitet ved varierende beiteforhold er særdeles viktig. Dersom beitene låses i noen områder, er det avgjørende at det finnes alternative beiter. Låarte har variert topografi, hvor vinterbeiter finnes i ulike høydelag og områder i distriktet. Beite finnes derfor under de aller fleste værforhold. Samtidig er det viktig å variere bruken for å unngå overbeiting i beitesonene.

Det er flyttleier og oppsamlingsområder innenfor hele området.

De øvrige sesongbeitene (vår, sommer og høst) ligger tett inntil utpekt områdes østlige grense.

Vedlagt er kart som viser arealbruken innenfor område Namdal og nærliggende områder. Disse kartene er også tilgjengelige på diverse kartportaler. Kartet må anses som en overordnet oversikt på vår bruk av distriktet. Beitetilgang, vær, rovvilt og andre faktorer gjør at beitebruken varierer fra år til år.

Dagens situasjon

Rovvilt er uten tvil en stor utfordring for distriktet, og har i de seneste tiårene kanskje vært et av de mest belastede distriktene i reindrifts-Norge. Distriktet er innenfor prioritert yngleområde for jerv og bjørn. Bjørn og ørn gjør spesielt stor skade i kalvingstida, mens jerv og gaupe gir store tap året rundt. Låarte er ikke innenfor prioritert yngleområde for gaupe, men har en fast bestand med årlige ynglinger og har jevnlig skadefelling på gaupe. Forrige driftsår tapte vi knappe 50 % av kalven. Dette er et normalår, tapstallene kan også være vesentlig høyere. Tapene har selvsagt betydelig påvirkning på lønnsomhet og avl. Rovviltet påvirker også reinsens beitero, som igjen påfører oss merarbeid under gjeting og samlinger.

Distriktet har generelt gode slaktevekter så drektighet hos simler og overlevelse hos kalven skal i utgangspunktet være høy.

Det er en del arealinngrep i distriktet. Menneskelig aktivitet i tilknytning til fritidsbebyggelse har betydelig negative konsekvenser. Det gir redusert beitero, unnvikelse og vanskeliggjør flytting og samling i enkelte områder. Blåfjella/Skjækerfjella nasjonalpark bidrar til en del ekstra aktivitet, og det ønskes også å tilrettelegge for mer turisme og aktivitet i forbindelse med parken.

Videre er jakt med hund en utfordring, og spesielt løshundjakt på elg. Elghunder kan jage rein over lange avstander i timevis. Elgjakta foregår ofte i en periode når det samles til slakt, så det kan være en utfordring. Samtidig ser vi en stadig økning i tilrettelegging for aktivitet i utmark. Spesielt rekreasjonsløyper for snøskuter og potensialet for bruk av elsykler i utmarka gir bekymring.

Noe vannkraftutbygging og nydyrking finnes i vinterbeiteområdet i Snåsa.

Distriktet er lite og det er som sagt stor overlapp mellom årstidsbeitene. Det betyr stor beiteslitasje, spesielt på vinterbeitene, dersom det beites over flere årstider. Vi er derfor avhengige av å kunne benytte alle delene av distriktet, også ytterkantene.

Summen av alle inngrepene medfører at beiteområder oppstykket og blir vanskeligere å utnytte. I tillegg unnviker reinen nærområdene, og trekker til roligere beiteområder.

Konsekvenser av vindkraft for Låarte sijte

Departementet er kjent med de generelle konsekvensene av vindkrafta gjennom NVEs temarapport.

Vi synes det er svært kritikkverdig at NVE i sitt forslag ser bort fra Fylkesmannens vurderinger, og velger å anta at vindkraftverk kan etableres uten for store konsekvenser for reinbeitedistriktet vårt.

NVEs LCOE-kart for området viser i all tydelighet de mest aktuelle områdene for utbygging av vindkraft. Dette er Andorfjellet og noe små områder i tilknytning til Stormuren. Dette er områder som er vinterbeite og høstvinterbeite. Hele området inneholder oppsamlingsområder og flyttleier som er viktige for en rasjonell bruk av beitene.

Det kan derfor ikke bygges ut vindkraft i Låarte sijte uten at det påvirker meget viktige høstvinter og vinterbeiteområder.

Det best egnete område for vindkraft, Andorfjellet, er et landemerke som er synlig på lang avstand. Fjellet ligger helt ved gjerdeanlegget i Seisjødalen (Fjelltoppen er 4 km nord for gjerdet) og er et viktig beiteområde. Inngrep på Andorfjellet får også direkte påvirkning på oppsamlingsområder og flyttleier inn til anlegget.

Som et lite helårsdistrikt vil også de øvrige årstidsbeitene bli påvirket av vindkraft, da vår, sommer og høstbeiter ligger tett inntil områdegrensen.

Vinterbeitene er minimumsbeitet i distriktet, og en videre nedbygging av disse får dramatiske konsekvenser for distriktets bæreevne. Det kan nevnes at vi i dag har lite konflikt med landbruket. Denne situasjonen kan fort snu dersom de vinterbeitene til fjells forringes og reinen presses til andre beiteområder.

Dersom reinen presses ut av de tradisjonelle beitene er det sannsynlig at togpåkjørsler av rein kan øke. Nordlandsbanen går langs distriktsgrensen mot Tjåehkere mellom Snåsa og Grong, og i dette området er det allerede jevnlig påkjørsler vinterstid.

Stortingsmeldingen om reindrift (meld.st. 32 2016-2017) fremhever fleksibilitet i beitebruk som viktig for reindriften. Høy fleksibilitet betyr at man har en tilpasningsevne til ulike utfordringer som oppstår (variasjon i beiteforhold, rovviltsituasjon mv.). Det som er av fleksibilitet forsvinner ved bygging av vindkraftverk som dekker mange kvadratkilometer. Reindriften har ingen alternative beiteområder.

Forskningen

NVE peker på at forskning ikke er entydig på hva som er konsekvensene av vindkraft på reindriften. Noen finner negative konsekvenser både i anleggs- og driftsfase, mens noen finner kun negative konsekvenser i anleggsfasen. Vi vet at det har blitt stilt spørsmål fra reindriften til en del av den forskningen som er utført på vindkraft og rein. Dette handler om studieområde, metodikk og manglende samarbeid med reindriften i studieperioden. Samtidig vet vi at våre kolleger i Fosen reinbeitedistrikt (og i reindriften for øvrig) opplever at de negative konsekvensene av vindkraftverkene er betydelig. Den erfaringsbaserte kunnskapen de besitter lar seg ikke like lett implementere i vitenskapelige rapporter, men må ikke underkjennes av den grunn. NVE skriver også i sin rapport at reindriften egen kunnskap skal vektlegges bedre i årene som kommer.

I flere oppsummeringer av forskning på effekter av inngrep (hytter, vei, kraftledning, hogst, ferdsel etc) viser det at i 80-90 % av tilfellene er det betydelig unnvikelse hos både vill- og tamrein. Aller størst er konsekvensene når inngrepet innebærer menneskelig aktivitet. Dette er også vår erfaring.

Vi synes det er svært overraskende om departementet skal se bort fra denne forskningen, og legge til grunn noen få studier.

Avslutning

Låarte sijte er sterkt negativ til etablering av vindkraft i distriktet. Arealkrevende vindkraftverk på land er ikke forenlig med vår reindrift. Distriktet har ingen alternative beiteområder. Det er åpenbart at vindkraftverk er i strid med Norges folkerettslige forplikter ovenfor det samiske folk, samt at det er i strid med norsk lov og nasjonal reindriftpolitikk.

Vi krever derfor at regjeringen fjerner område Namdal i nasjonal ramme for vindkraft på land.

Er det spørsmål til distriktets uttalelse ber vi om at dere tar kontakt. Distriktet viser også til uttalelsen fra Nord-Trøndelag reinbeiteområde.

30.9.2019

Kjell Jøran Jåma, leder Låarte sijte

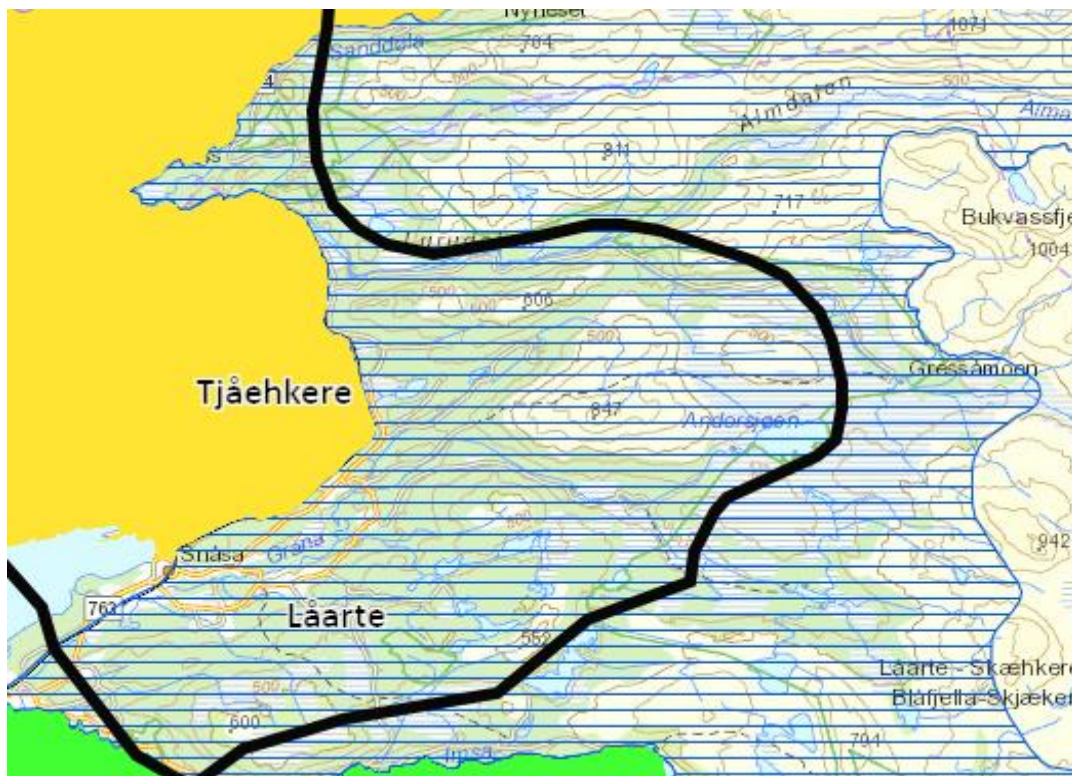
Vedlegg:

Reindriftens arealbrukskart

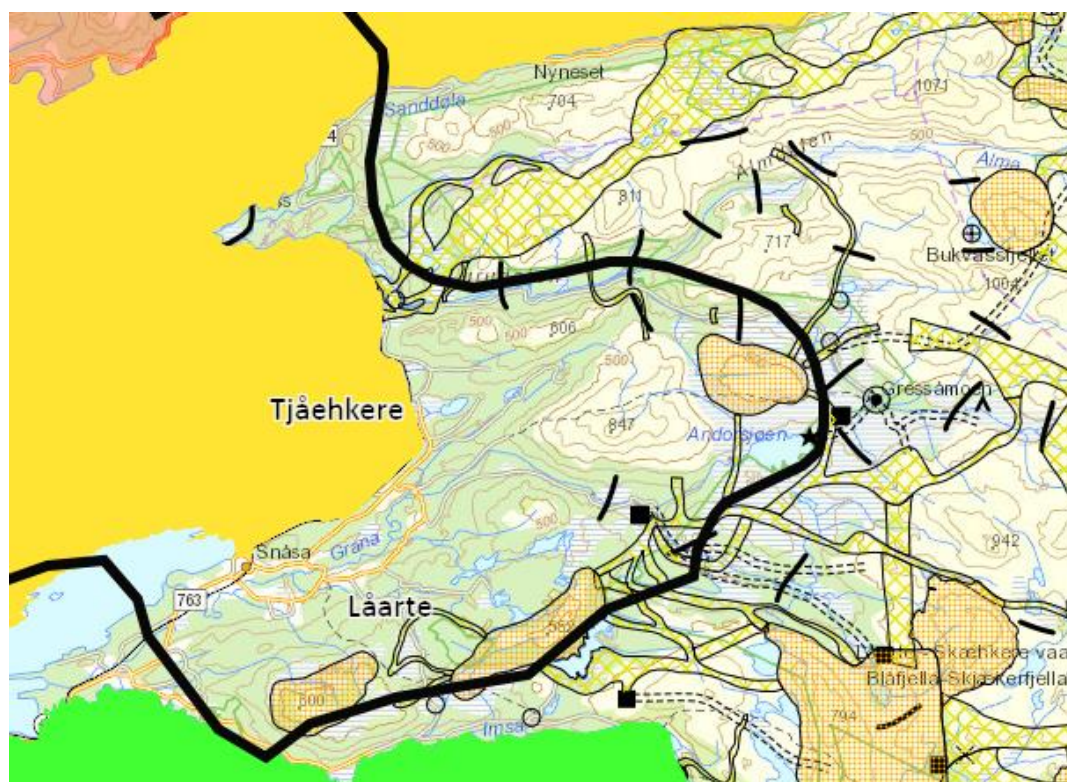
Nedenfor vises Låarte sijtes beitebruk og driftsmønster gjennom året innenfor utpekt område samt i nærliggende områder. Distriktet legger ved arealbrukskartet for å vise vår omfattende bruk av området. Distriktsgrense er markert med blå strek. Nabodistrikt er markert med heldekkende farge.

Kartet er ment som et oversiktskart, og arealbruken er derfor tegnet i liten målestokk. Mer informasjon om kartene og tegnforklaring til de ulike sesongbeitene mm. finnes på Landbruksdirektoratets [nettsider](#).

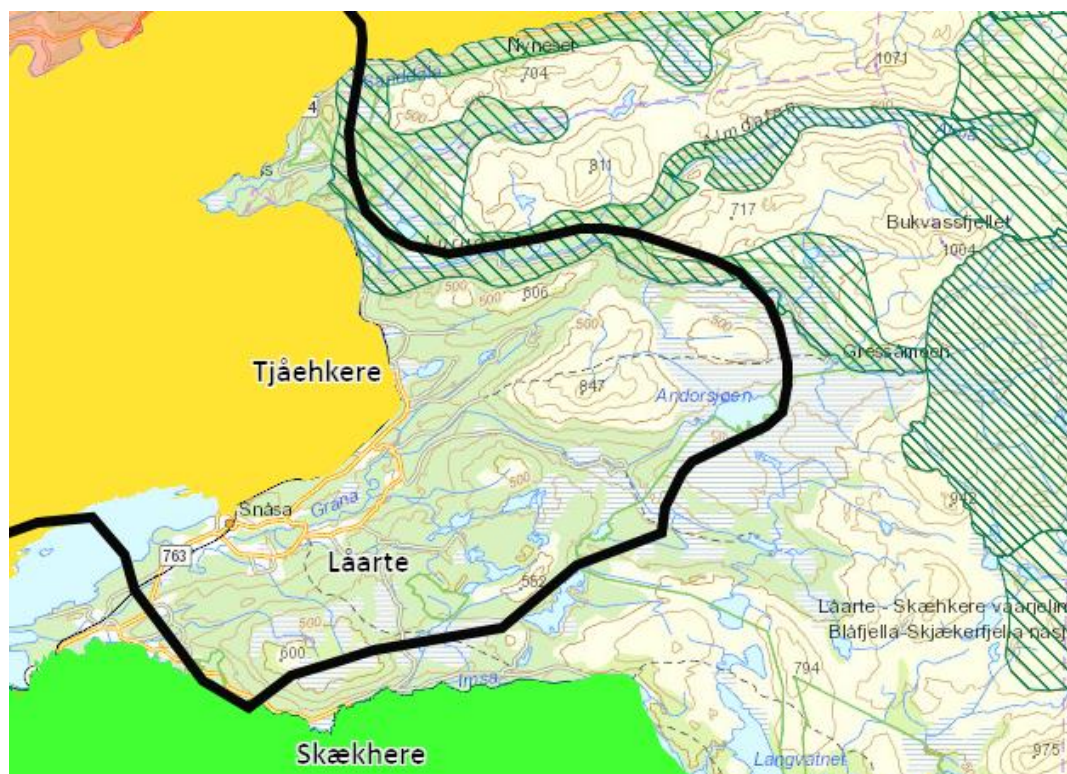
Vinterbeite (blå skravur):

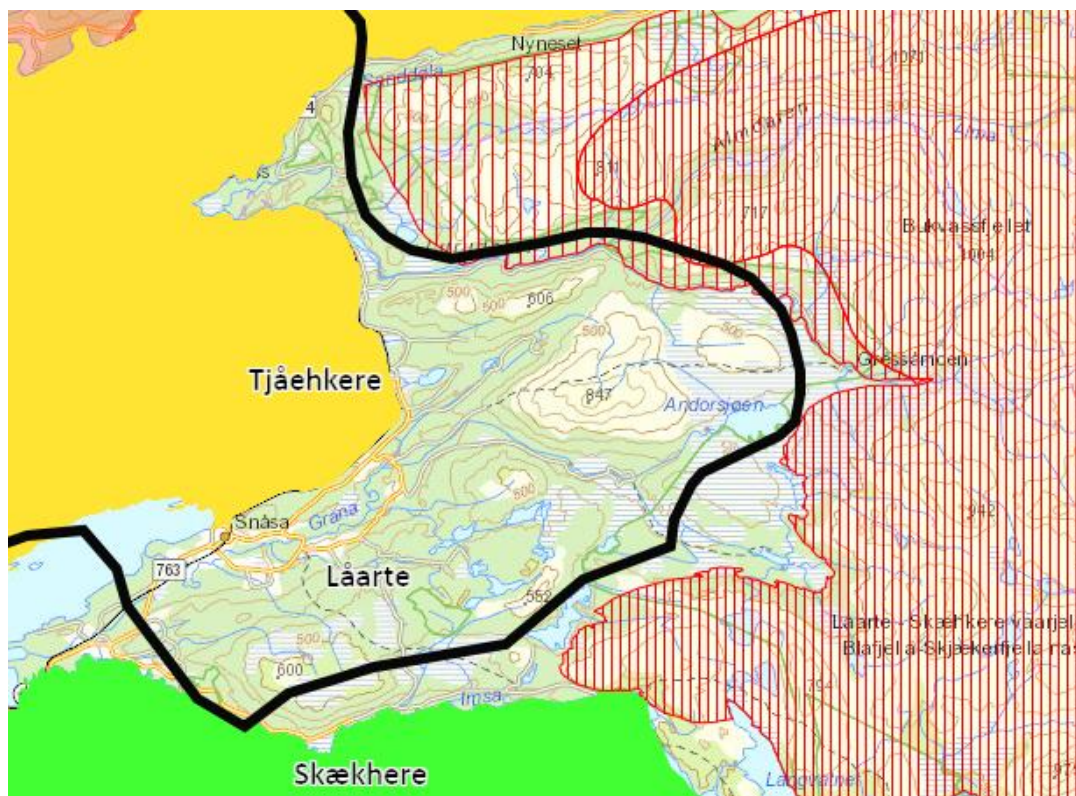
Flyttleier, oppsamlingsområder, gjerdeanlegg mm.:

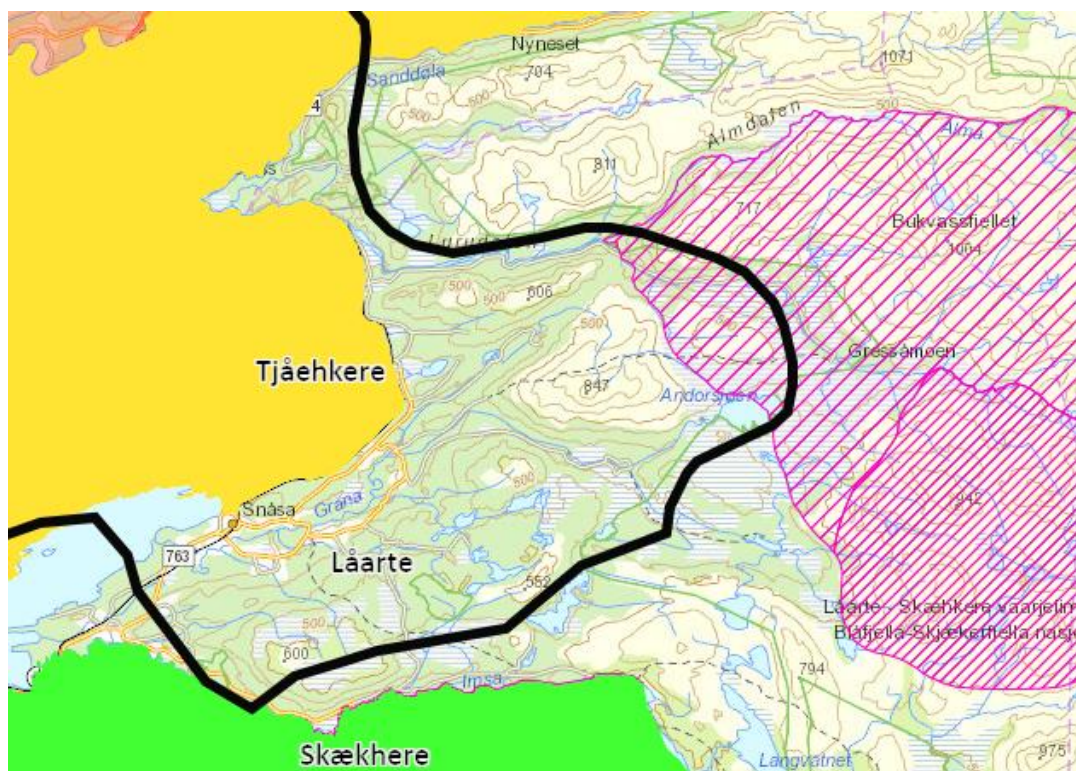
Vårbeite (grønn skravur):

Sommerbeite (rød skravur):

Høstbeite (liila skravur):

Høst/vinterbeite (lysebrun skravur):

